התכלת פרק רביעי מנחות

תלמוד לומר [ו] [כו'] בכל אשר צויתיך יעשו. תימה [לא] למה לי קרא דלא תעלו עליו קטרת זרה ומיפוק ליה [לב] מהכא ואומר רבי הי"מ דלגבור הוא דמפקדי שלא יעשו אבל יחיד כעין לגבור מביא ותימה דא"כ לא תעלו בלשון רבים למה לי דמייתי דרשינן לעיל לגבור ויחיד מקטרת זרה וי"ל לג] [דהוי אמינא לגבור שרי לגבי קטרת נדבה על מזבח הפנימי והוי] שפיר בכלל כאשר לויתיך לד] כיון דמייתו מובה מ) (או) מייתו נדבה וגרסה דלא מהדר אלא אקטרת סמים דשייך למזבח הקטרת בהכיא פרשתא אבל אמאי דלא כתיב קודש לא מהדר [וה"ל דעל מזבח החיצון מביא מ]: **ומחצה אבר.** קשיא לר' אלעזר דאמר (לעיל דף ח.) קדוש לחלאין ומחציתה דאמר קרא מחצה משלם מ) (להבאה) הוא ומ"כ אמאי אבל דהא אכתי לא איקדיש קדושת הגוף וא"כ בר פדיון הוא ומע"ג דמשמע במסכת שקליס לה] (דף ד.) אבודין מ) מליקרב מ"מ לו] מה בין זה לטולת אחר כיון דנפדה מיהו מש"ה קרי ליה אבל: **אפי'** פיגול טעון עיבור צורה. דיליף עון עון מעותר לף לענין הא מדהתם איכא [עיבור] צורה הכא ה"נ כדדרשינן פרק קמא (דפסחים דף ג.) ובפרק איזהו מקומן (זבחים דף עו:) בזיוס אתה שורפו ואי אתה שורפו גלילה:

תעשה אפילו בשבת תעשה אפילו בטומאה. הא דמפקינן הכא מחד קרא שבת מ) וטומאה היינו משום דגלי רחמנא גבי פסח דדרשינן מבמועדו לו] אפילו בשבת ואילטריך קרא אחרינא גבי טומאה אינו נדחה ואין לבוז נדחין ונראה דהי מייתו מיפקא דשקולין הם ולא דמו לפסח נ):

אבל צבור יהא מביא שמביא חובה כיוצא בה ת"ל [1] **לא תעלו יכול לא יעלו על מזבח הפנימי אבל יעלו על מזבח החיצון ת"ל** [2] **את שמן המשחה ואת קטרת הסמים לקודש ככל אשר צויתיך יעשו אין לך אלא מה שאמור בענין אמר רב פפא לא מיבעיא קאמר לא מיבעיא ציבור על מזבח החיצון דלא אשכחן ולא מיבעיא יחיד על מזבח הפנימי דלא אשכחן אלא אפילו יחיד על מזבח החיצון דאשכחן בנשיאים הוראת שעה היתה: מתני'** [3] **חביתי כ"ג לא** [א] **היו באין חצאין אלא מביא עשרון שלם וחוצהו** [ב] מקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים [ג] כהן [ד] **שמביא** מחצה שחרית ומת ומינו כהן אחר תחתיו לא יביא חצי עשרון מביתו [ג] (ה) וחצי עשרונו של ראשון אלא מביא עשרון שלם (מחצה) [ד] וחוצהו מקריב מחצה ומחצה אבד [1]נמצאו שני חצאין קריבין ושני חצאין אובדין [ה]: **גמ'** ת"ר אילו נאמר מנחה מחצית הייתי אומר מביא חצי עשרון מביתו שחרית ומקריב חצי עשרון מביתו ערבית ומקריב ת"ל [3]מחציתה בבקר [ו] ומחציתה בערב מחצה משלם הוא [ז] מקריב הא כיצד מביא עשרון שלם וחוצהו ומקריב מחצה בבקר ומחצה בין הערבים נטמא מחצה של בין הערבים או שאבד יכול יביא חצי עשרון מביתו ערבית ויקריב ת"ל [ח] מחציתה בבקר ומחציתה בערב מחצה משלם הוא מביא הא כיצד מביא עשרון שלם [ט] [מביתו] וחוצהו ומקריב מחצה ומחצה אבד נמצאו שני חצאין קריבין ושני חצאין אובדין כ"ג שהקריב מחצה שחרית ומת ומינו [י] אחר תחתיו יכול יביא חצי עשרון מביתו או חצי עשרונו של ראשון ת"ל ומחציתה בערב מחצה משלם הוא מביא ומקריב הא כיצד מביא עשרון שלם וחוצהו [יא] ומקריב [יב] ומחצה אבד נמצאו שני חצאין אובדין ושני חצאין קריבין: תני תנא קמיה דר"נ [ד]מחצה ראשון ומחצה שני תעובר צורתן ויצאו לבית השריפה א"ל ר"נ בשלמא ראשון איחזי להקרבה אלא שני למה ליה עיבור צורה מעיקרא לאיבוד קא אתי דאמר לך מני תנא דבי רבה בר אבוה הוא דאמר אפילו [יג]פיגול טעון עיבור צורה רב אשי אמר אפילו תימא רבנן כיון דבעידנא [יג] [יד] דפלגי בהו אי בעי האי מקריב ואי בעי האי מקריב מיחזא חזו: איתמר חביתי כהן גדול כיצד עושין אותן רבי חייא בר אבא א"ר [יג] יוחנן אופה ואח"כ מטגנה רבי אסי א"ר חנינא מטגנה ואח"כ אופה א"ר חייא בר אבא כוותיה דידי מסתברא תופיני תאפינה נאה רבי אסי אמר כוותיה דידי מסתברא תופיני תאפינה נא כתנאי [4]תופיני תאפינה נא רבי אומר תאפינה נאה רבי [יד] יוסי אומר תאפינה רבה אית ליה [ה]נא ואית ליה נאה [יז]תנן התם [ו]חביתי כ"ג לישתן וערכתן ואפייתן בפנים [ז]ודוחות את השבת מנא ה"מ אמר רב הונא [ח]תופיני תאפינה נאה ואי אפי לה מאתמול אינשפה לה מתקיף לה רב יוסף אימא דכביש ליה בירקא דבי ר' ישמעאל תנא תעשה ואפילו בשבת תעשה ואפילו בטומאה אביי אמר אמר [ט]קרא [3]סלת מנחה תמיד הרי

[1]**אכל ליבור יביאוה.** נדבה שהרי מביאין חובה כיוצא בה פעמים בכל יום: **לא תעלו.** משמע לרבים קאמר: **לא מיבעיא יחיד על המזבח הפנימי.** דלא יביא דהא לא אשכחן לה [טו]: **מתני' חביתי.** היינו [מנחת] מחבת כ"ג שמביא בכל יום כדכתיב בלו את אהרן [ויקרא ו] מחציתה בבקר. על שם מחבת קרו [טז] להו חביתים דכתיב [ויקרא ו] על מחבת בשמן תעשה: **לא היו באין חצאין.** שלא יביא חצי עשרון בערב ואע"פ שקריבה לחצאין כדכתיב מחציתה בבקר מחציתה משמע מחציתה של שלימה [יז] ו)(מחצה משלמה) מחצה מתוך שלם הוא מביא שמביא עשרון שלם ומולהו: **ומינו אחר תחתיו.** קודם תמיד של בין הערבים: **לא יביא חצי עשרון מביתו ולא חצי עשרונו של ראשון** גרס יח): **גמ' ת"ל ומחציתה.** מריבויא דוי"ו משמע אפי' כהן העומד בין הערבים אע"ג דאיכא יט) חצין עשרון דלראשון (ו) : **מחצה ראשון.** שנאפה מכהן ראשון כ) ו)[ומחצה שני שנאפה מהכן שני]: **הטובר לורתה.** יפסול בלינה: כא] **חזי להקרבה.** (ד) כי אפרשיה הוה חזי להקרבה הילכך בעי עיבור צורה: **לאיבוד אתי.** ולישרפה לאלתר: **אפילו פיגול.** דפסול חמור הוא ופסול דאורייתא הוא טעון צורה כב]: **חביתי כ"ג.** דכתיב מחבת וכתיב [שם] מורבכת: **אופה.** בתנור תחילה ואח"כ מטגנה במחבת: **תאפינה נאה.** בשעת אפייתה בתנור תהא נאה ואם מטגנה תחילה הרי היא שחורה מן השמן ומן המחבת: **תאפינה נא.** בשעת אפייתה בתנור תהא נא כמו (שמות יב) אל תאכלו ממנו נא כלומר בג) בכך כ) תהא מבושלת קצתו ואינה מבושלת כל צורכה והיינו טוען דבהא מודו ר"ע דתרוייהו בעינן כדכתיב על מחבת בשמן וכתיב כ) מופיני: **תאפינה רבה.** אפיות הרבה אופה ומטגנה ואופה: **אית ליה נא.** מש"ה אופה אחר טיגון ואית ליה נאה מש"ה אופה תחילה. ליגמא אחריגא בד] רבה גדולה ומרוקעת ודקה וזהו עוויה ואית ליה מטגנה תחילה ואח"כ אופה בה] ואיכא כ) טיגון נא ונאה וגדולה היא: ל"א כ) **תאפינה רבה.** שירבכנה בשמן בו] (קריבה נאה) [הרבה] וזהו עוויה תחילה מטגנה ואח"כ אופה ואיכא נא ונאה. שלשון שמעתי: **עריבן.** תקון החלות שקורין בו] אטיינו"ר ובלשון ערפא טווי"ר: **בפנים.** בעזרה דתנור של מתכת היה בעזרה (כ) ולישה ועריבה ואע"ג דקודש מתן שמן היא. והאי תנא לית ליה מדת יבש לא נתקדשה מדלא מצריך ליה מדת יבש [אלא מתנות בפנים בה] הא בעינן(ל) פנים דקסבר אלי עשרון שבו היה חולק חביתי כ"ג נמשח והאי דלא משחו אלא העשרון השלם מפני שכל אדם מודד בו מנחתו ופעמים בש] שמוציאו לחוץ אבל זה אינו מסור אלא ל] לכהנים: **מגא הני מילי.** דדוחות שבת: **אינשפא.** נפוחה ברוח כמו (שמות טו) נשפת ברוחך: **דכביש ליה בירקא.** טומנין בירקות כדי שלא יצלוט בה רוח: **תעשה.** על מחבת בשמן תעשה (ויקרא ו): מ)**כמנחת המידין.** דדוחות שבת: רבא

בשמן: תופיני תאפינה כשהיא נאה. כלומר בלא שמן שאם היה מטגנה תחלה ואח"כ אופה היתה שחורה מחמת השמן ולא היתה נאה: תאפינה נא. האי נא אפוי ולא אפוי כל צרכו והיינו כשהוא מטגנה אינה אפויה כל צורכה וכשהוא מכניסה לתנור היא נא והיינו תאפינה נא: תאפינה רבה. כלומר תאפינה הרבה אפיות. אית ליה לר' דוסא נא ואית ליה נאה. הילכך תאפינה לכתחילה נאה בלא שמן ולא כל צרכה והדר מטגנה ועדיין היא נא והדר חזר ואופה כל צרכה. ואית דאמרי תאפינה רבה כלומר שינשה חלה דקה ורחבה הרבה. אית ליה נא שמטגנה תחלה והויא נא והדר אופה ואית ליה נאה. היינו נאה שהיתה רחבה. מורבכת אמר לן ר' היינו שאחר אפייתה היה חולטה ברוחתין. פתים היינו שכופלה לשנים ושנים לארבעה ופותת ואח"כ היה מקריבה: אינשפא לה. כלומר שניא צורתה השתא ולא הויא נאה: אימא דכביש לה בירקא. כלומר שיכסנה בירק מפני החמה או מפני הרוח ולא תשתנה צורתה ולא תדחה שבת:

עין משפט נר מצוה

קמב א מיי' פי"ג מהל' מעה"ק הלכה ב:
קמג ב מיי' פ"ג מהל' תמידין ומוספין הל' כ:
קמד ג ד מיי' שם הלכה כא:
קמה ה מיי' פי"ג מהל' מעה"ק הלכה ג:
קמו ו ז ח מיי' פ"ג מהל' תמידין ומוספין הל' יח:

תורה אור השלם

1. לא תַעֲלוּ עָלָיו קְטֹרֶת זָרָה וְעֹלָה וּמִנְחָה וְנֶסֶךְ לֹא תִסְכּוּ עָלָיו: שמות ל ט
2. וְאֶת שֶׁמֶן הַמִּשְׁחָה וְאֶת קְטֹרֶת הַסַּמִּים לְקֹדֶשׁ כְּכֹל אֲשֶׁר צִוִּיתִךָ יַעֲשׂוּ: שמות לא יא
3. זֶה קָרְבַּן אַהֲרֹן וּבָנָיו אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַיהוָה בְּיוֹם הִמָּשַׁח אֹתוֹ עֲשִׂירִת הָאֵפָה סֹלֶת מִנְחָה תָּמִיד מֶחֱצָיתָהּ בַּבֹּקֶר וּמֶחֱצָיתָהּ בָּעָרֶב: ויקרא ו יג
4. עַל מַחֲבַת בַּשֶּׁמֶן תֵּעָשֶׂה מְרֻבֶּכֶת תְּבִיאֵנָּה תִּפְתֵּי מִנְחַת פִּתִּים תַּקְרִיב רֵיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה: ויקרא ו יד

שיטה מקובצת

א) וחוצהו ומקריב: ב) הערבים וכתן: ג) מביתו. ולא חצי. ד) שלם וחוצהו ומקריב: ה) אובדין לא מינו כהן הגדול אחר משל מי היתה קריבה ר' שמעון אומר משל צבור ר' יהודה אומר משל יורשין ושלימה היתה קריבה: ו) תיבות ומחציתה בערב נמחק: ז) הוא מביא: ח) תיבות מחציתה בבקר נמחק: ט) שלם וחוצהו: י) ומינו כהן גדול אחר: יא) ומקריב מחצה ומחצה אבד נמצאו שני חצאין קריבין ושני חצאין אובדין: יב) דבעידנא דפלגינהו: יג) אבא א"ר חנינא: יד) ר' דוסא אומר תאפנה רבה ס"א רכה: טו) אשכחן לה הס"ד ואח"כ מה"ד אין לך אלא מה שאמור בענין. בפרשה החובה ועל מזבח הפנימי דצבור דכתיב והקריב עליו אהרן בבקר: טז) לה חביתין: יז) מחצה משלמה נמחק: יח) גרס הס"ד ואח"כ מה"ד ושלימה. עשרון שלם בבקר ועשרון בין הערבים כל זמן שהיא קריבה משל צבור הס"ד ואח"כ מה"ד גמ' ומינו אחר תחתיו. קודם תמיד של בין הערבים: יט) דאיכא. חצי: כ) מכהן ראשון. ומחצה שני שנשאר מכהן שני: כא) מחזי: כב) טעון צורה. כדילפי' עון עון מנותר בפ' כיצד צולין הס"ד: כג) תיבת בכך נמחק: כד) ל"א גרס' תאפינה רבה: כה) אופה והטיגון הוא נא: כו) בשמן הרבה. תיבות קריבה נאה נמחק: כז) אנטישיר"ר ובלשון צרפת טוניר: כח) בפנים. והא בענין בפנים: כט) שמוציאו לחוץ ואע"ג דאמרינן כלי שרת לא קדיש ליפסל ביוצא מיהו גנאי הוא להוציא לחוץ לאחר שנתקדש בכלי וא"ת מ"מ היתה בה שמן וכלי הלח נתקדש וי"ל דלא היה מודד בלוג של כלי שרת. תו"ח: ל) לכהנים. ולא נראה לר"י דאין זה טעם ברור לחלק בין עשרון לחצי עשרון כיון דתרוייהו מדת יבש היא ואומר ר"י דלהכי נקט חביתי כהן גדול כי אם משום דדוחות את השבת ואינו כשאר מנחות דאינן דוחות את השבת אבל לישתה וערכתה בפנים לאו לאפוקי שאר מנחות אתא דה"ה שאר מנחות כן וכן משמע לקמן בפ' שתי הלחם דקתני אחר בבא זו דמייתי הכא כל המנחות יש בהן מעשה כלי בפנים פי' כגון לישה וערכה ואפיה אלמא דשאר מנחות נמי לישתן וערכתן בפנים. תוס' אחרות: לא) למה לי קרא. ושמא לעבור עליו בלאו כתביהנו רחמנא תוס' אחרות: לב) מהכא. ר"ל דלא שמעינן מהאי קרא [אלא] שלא שנה מקומות שלא יקריב קטורת (של) [על] מזבח החיצון לפי שהכתוב מדבר על מזבח הפנימי ובכל כליה וכן במזבח העולה וכליה ועל זה קאי כאשר צויתיך כו'. תו"ח: לג) ר"ל דהוי שפיר בכלל: לד) צויתיך. בין: לה) שקלים. גליון ברוושלמי במס' שקלים פ"ו משמע דמותר מעות דשעירית האיפה של כה"ג אבודין דילכו לים המלח: גליון אחר. ר"ל אפי' דקדושת דמים אבוד כדמוכח בפרק בתרא דאפי' מותר מעות אבודין: לו) מ"מ עיין פסחים דף מ"ו ע"א: לז) מבמועדו. עיין פסחים דף סו ולקמן בתוס' דף עב ע"ב:

מסורת הש"ס

ל) לקמן פז:, ג) פסחים לד: עב: ב) לקמן לו:, ג) דפלגיהו. ל"ק, ד) לקמן לו:, ה) [לקמן עב. ע"ש], ו) ל"ק מ"ש, ז) ל"ק, ח) ל"ל קד, ט) [ויקרא ו], י) נפ' טיגון ואפה דבדולה היא. ל"ק, כ) ל"ל רבה שיכבכנה בשמן הרבה. ל"ק, ל) ל"ל בגי' תלופי גרסאות, מ) [שייך לדף נא.], נ) ל"ק, ס) מי מייתו נדבה יעשו ממו בתוכה ועוד גרשה. ל"ק, ע) ל"ל למלוה, פ) ממנ מה כין כו'. ל"ק, צ) ל"ק, ק) ומומתה ונגי פסח דרשינן מבמועדו. ל"ק, ר) [וע' תוספות פסחים סו. ד"ה מה מועדו כו' ותו' לקמן עב: ד"ה שנאמר].

הגהות הב"ח

(א) במשנה חלי עשרון מביתו ולא חצי עשרונו: (ב) נמ' ומקריב מחצה ומחצה אבד: (ג) רש"י ד"ה מ"ל ומחציתה וכו' לולאמון יביא מביתו הס"ק: (ד) ד"ח חזי להקרבה כשאפרשיי הוה: (ה) ד"ה ומינו וכו' ומעזרה ואע"ג דקודש כל' ותיבות ולשם ועריבה נמחק:

לעזי רש"י

אטינו"ר [אינטורטי"ר]. לעצב. טורני"ר [טורני"ר]. לעצב (את הבצק כדי לתת לו צורה פה).

מוסף רש"י

חביתי כ"ג. אותן שיש עכר חלות שעושה שם בנקר ושמה בערב (להלן פז:). אפילו פיגול. שפסול הגוף הוא, טעון עיבור צורה (פסחים לד:) ולא איתפרק לי עיקר הלמה דאמר דמנה דרבה בר אבוה מקומות מיימי לה בגמרא (שם עב:). חביתי כ"ג לישתן וערכתן בפנים. לדבר הכל אותו חלי עשרון שהיה חולק בו עשרון של כהן גדול נמשח והאי דלא בענין בכל אשר צויתיך יעשו: חביתי כהן גדול. מנחתו שהיה מקריב בכל יום קרויה חביתין משום דכתיב בה על מחבת בשמן: תלמוד לומר ומחציתה מרי"ר דומחציתה קא מרבה: מחצה של ראשון ושל שני שאובדין תעובר צורתן לעביד להו לינה ושורפן. בשל ראשון משום הכי בעי צורה. דאיחזי ליה להקרבה דבשעת הפרשה שניהם היו ראוים להקריב אחד בבקר ואחד בין הערבים: אפי' פיגול טעון צורה דיליף עון עון מנותר ונותר הרי [עיבור] צורה: אופה בתנור בתחילה ואח"כ מטגנה